

Lärarhand- ledning

Källkritik i historia för gymnasiet

"Var Carl von Linné rasist?"

Innehåll:

- Denna lärarhandledning (lärarhandledning_historia.pdf)
- Presentationsbilder i en PowerPoint-fil (presentationsbilder_historia.pptx)
- Tre källövningar i tre PDF-filer som ska distribueras i klassen under lektionerna i digital eller analog form (Källövning 2 i materialet kräver inget utdelat material och "saknas" därför):
 - o Källövning 1 (källövning_1_historia.pdf)
 - o Källövning 3 (källövning_3_historia.pdf)
 - o Källövning 4 (källövning_4_historia.pdf)

Om du saknar något innehåll eller stöter på problem så kontakta oss.

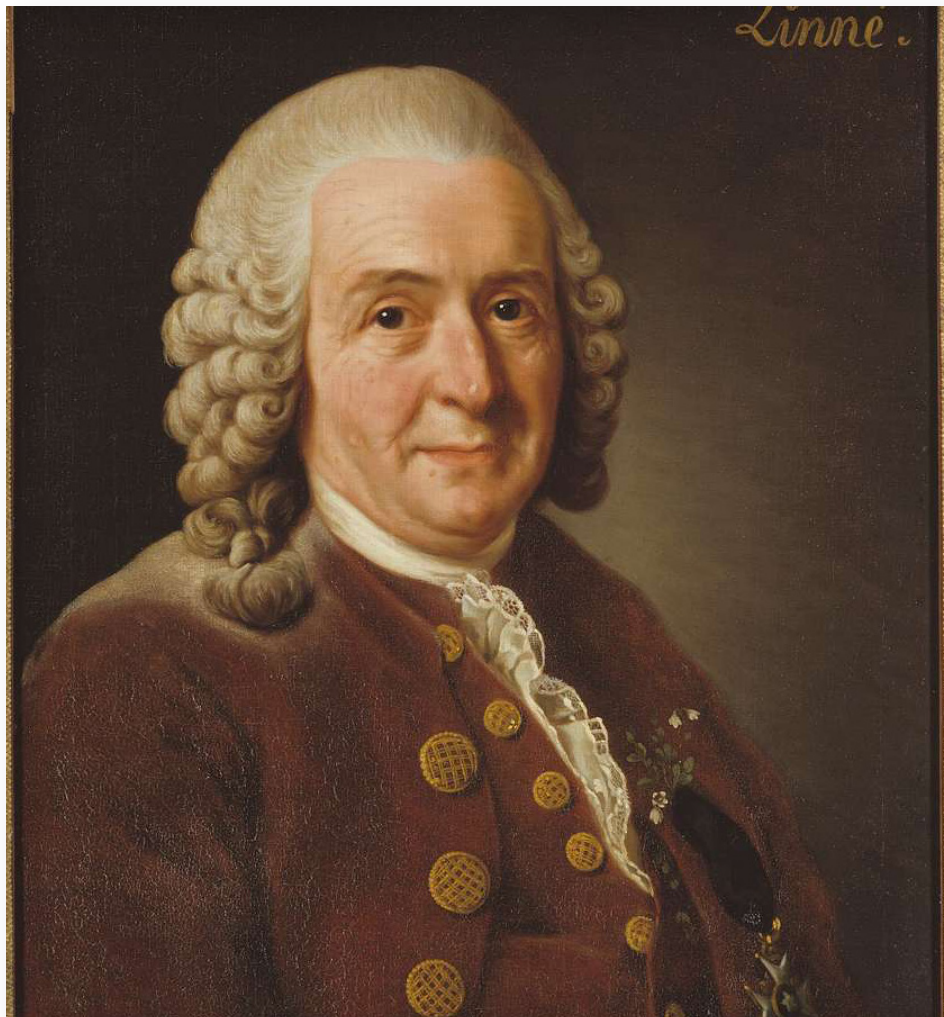
Calle Håkansson, carl.hakansson@skola.uppsala.se

Nina Pirander, nina.pirander@skola.uppsala.se

Generella och ämnesspecifika arbetssätt för digital källkritik i samhällskunskap, historia, biologi, psykologi och fotografisk bild (GÄCKA)

Det här lektionsupplägget har utarbetats i projektet GÄCKA som drivs vid Uppsala universitet och är ett samarbete mellan forskare och gymnasielärare. Projektet har finansierats av Skolforskningsinstitutet.

<https://www.skolfi.se/forskningsfinansiering/finansierade-forskningsprojekt-2020/gacka/> eos pro ipsum ex eaquid

Porträtt av Carl von Linné av Alexander Roslin 1775, Statens porträttsamling, Nationalmuseum, Gripsholms slott

En digital källkritisk övning i Historia

Inledning

Källkritisk kompetens har länge varit en viktig del av historieundervisningen, men i vår tids digitala informationssamhälle är behoven av sådana kunskaper ännu starkare än tidigare. I många digitala kanaler blandas information, budskap, fakta, påhitt i hög hastighet och på ett sätt som kräver ständig vaksamhet. Historieundervisningen behöver därför innehålla källkritiska redskap till eleverna om hur de ska hantera sin digitala verklighet.

Ett exempel på en historisk person som på senare tid har fått uppmärksamhet på andra sätt än tidigare är Carl von Linné. I juni 2020 startades en namninsamling på nätet där man anser att statyer av Linné ska tas bort, eftersom skribenterna inte vill se en rasist hyllas med en staty. Upproret blev viralt och såväl journalister, historiker som privatpersoner blandade sig i diskussionen. Kärnfrågan handlar om Linnés inställning till och betydelse för rasismen, men många inlägg i diskussionen tycks vara resultatet av ryggmärgsreflexer eller "klickfiske", snarare än en genomtänkt bedömning av sakfrågan. Av den anledningen är diskussionen väl lämpad för att granska närmare i historieundervisningen. Huvudfrågan de ska diskutera är: Var Carl von Linné rasist? Genomförandet tar ungefär tre lektioner i anspråk (ca 60 minuter vardera).

Materialet har testats och utvärderats på 200 gymnasieelever i Uppsala under läsåren 2021–2023. I utprövningarna har det visat sig att undervisningen har positiv effekt på elevernas kunskaper i (digital) källkritik, särskilt förmågan och betydelsen av att värdera källor och att väga dem mot varandra. I materialet presenteras även en tydlig metod för hur eleverna kan arbeta på ett systematiskt sätt för att granska källor och hur man som lärare kan ta sig an ett ämne där svaret inte är givet på förhand.

Vi som arbetat fram materialet heter Calle Håkansson och Nina Pirander och vi är gymnasielärare i historia i Uppsala. Till vår hjälp i utprövningarna har vi tacksamt tagit emot hjälp från ett tiotal kollegor på andra gymnasieskolor i Uppsala och deras elever.

Ämnesmässig bakgrund

"Linné är blomman i knapphålet på svensk vetenskap, en blomma som inte vissnar, trots att tiden går"...

Så skriver Gunnar Broberg, professor i idé och lärdoms historia vid Lunds universitet, om Carl von Linné i sin bok "Mannen som ordnade naturen" 2019.

Säkert syftar Broberg då på att Carl von Linné är en av Sveriges mest kända personer, både i vårt land och i den övriga världen. Idag kallar vi honom botaniker, läkare, geolog och zoolog och ha är allra mest känd för att han lade grunden till den moderna nomenklaturen, alltså det system av termer och beteckningar inom biologin, som grupperar växter och djur i olika arter och familjer. Vid sin död var Linné en av Europas mest hyllade vetenskapsmän och idag går han ofta under namnet "Blomsterkungen".

Totalt skrev Carl von Linné 72 böcker och mer än 300 vetenskapliga avhandlingar under sitt liv. Men det verk som Linné är mest känd för är Systema Naturae. I boken beskrivs naturens tre riken – växtriket, djurriket och mineralriket. Han grupperar arterna i varje rike utifrån deras kännetecken och ordnar dem i grupper utifrån hur nära släkt de är med varandra. Verket gavs ut första gången år 1735 och skriften var då bara elva sidor lång. Boken utökades sedan successivt

genom åren och den 13:e upplagan från 1770 bestod av över 3000 sidor. I vår tid har genetiken visat att Linnés indelningar inte alltid stämmer, men hans principer för namngivning av växter och djur finns kvar. Som en jämförelse kan man säga att Carl von Linné har haft samma grundläggande betydelse för biologin som periodiska systemet har för kemin.

I *Systema Naturae* skriver Linné också om människan, som han kallar "Homo Sapiens". Som den första naturvetenskapsmannen i historien placerade han in människan som en del av djurriket och som nära släkt med aporna. Det var kontroversiellt och väckte kritik eftersom det krockade med Bibelns beskrivning av att människan skapats som Guds avbild. När Linné nu påstod att det fanns ett släktskap mellan apa och människa betydde det kanske samtidigt att apor också var någon slags avbild av Gud, och många kunde inte acceptera detta. Mindre kontroversiellt var det då att Linné så småningom också delade in människan i olika varianter eller "varieteter". Under rubriken Homo finns fyra varianter; Homo Europaeus, Homo Americanus, Homo Asiaticus och Homo Africanus. I *Systema Naturae* från 1758 tilldelades de olika varianterna också egenskaper, där exempelvis européer sades vara smarta och uppfinningsrika, medan asiater var stela och allvarliga. Amerikaner var ivriga och stridslystna medan afrikaner var långsamma och slöa. Även om de här kommentarerna inte diskuterades på 1700-talet har de idag väckt mycket diskussion och ibland har de tolkats som uttryck för att Linné på ett nedsättande vis värderade människor efter hudfärg.

Det står utom allt tvivel att Carl von Linnés verk och gärning har haft betydelse för senare rasbiologer, som ofta hänvisar till Linné för att legitimera sina ståndpunkter. Linnés rangordning av människor och hans nedsättande ordval om vissa "varieteter" av människor är också graverande fakta som stärker hans koppling till rasismen. Samtidigt finns det starka skäl som talar för motsatsen. Linné skriver aldrig om "mänskliga raser", utan bara om "varieteter" och Linne säger också i andra sammanhang att det är miljö och omgivning som formar (och kan omforma) en varietet, inte förutbestämda egenskaper.

Det här materialet tar inte ställning i frågan om Linné ska kallas rasist eller inte. De källor som finns kvar från Linnés tid kan tolkas på olika sätt, och hela lektionsupplägget byggs runt denna osäkerhet. Uppgiften går alltså inte ut på att hitta ett givet eller rätt svar, utan på att öva sig på att tolka källor och att värdera dem mot varandra.

Källkritik i historieämnet och källor om Linné

Många människor skulle nog sätta ett likhetstecken mellan "det förflutna" och "historia", att allt som hänt också är historia. Så är det nu inte, och det förstår nog alla vid närmare eftertanke. Det är praktiskt omöjligt att beskriva "allt" i någon form. Men även om det skulle uppfinnas ett format där allt som hänt skulle kunnat samlas, vore det omöjligt ändå. Den mesta informationen från det förflutna är för evigt förlorad och det som återstår är de spår eller källor som människor på olika sätt lämnat efter sig.

Att helt vara hänvisad till de skärvor som det förflutna lämnat kvar, har medfört att källkritiken som metod uppstod inom historievetenskapen. I historia är det helt grundläggande att källorna tolkas, granskas och värderas på ett sätt som gör berättelserna om det förflutna trovärdiga, begripliga och meningsbärande. Av den anledningen är skrivningarna om källkritik också starkt betonade i styrdokumentet för historieundervisningen i skolan. I både Gy11 och Gy25 står nästan samma formulering i Ämnesplanen under "Ämnets syfte": :

Fotnot:

¹www.skolverket.se,
sökord: Ämne Historia
Gymnasieskola

”Att arbeta med historisk metod ska också ingå i undervisningen. Det innebär att eleverna ska ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor”.

Eleverna ska alltså utveckla flera olika förmågor enligt styrdokumentet. Formuleringen understryker vikten av att elever utvecklar flera förmågor – inte bara källgranskning, utan också förmågan att söka, tolka och värdera källor. Alla dessa förmågor övas i det lektionsupplägg som presenteras här.

Källäget om Carl von Linné är mycket omfattande. Ett rikt material av originalkällor finns i både tryckt och otryckt form och dessutom finns en lång rad fackböcker och biografier som belyser olika delar av hans gärning och person. Att söka upp och orientera sig i det digra materialet är en enorm uppgift som det inte finns tid för under några enstaka lektioner. Många av de källor som eleverna möter i den här övningen är därför utvalda på förhand, men eleverna kommer ändå att få prova en metod för källsökning: ”lateral källsökning”. I forskningen har den visat sig vara ett snabbt och säkert sätt att avgöra om en källa är relevant och användbar eller inte, för ett visst sammanhang.

Lateral källsökning innebär att man tar en genväg i urvalsprocessen och i stället för att själv granska varje enskild källa, söker man snabb och översiktlig information på nätet om en källa eller en uppgiftslämnare för att avgöra om den är användbar eller inte. Ibland kommer varningsflaggorna snabbt - till exempel att en sajt är känd för att sprida propaganda eller att en person ofta förekommer i sammanhang där falsk information finns. Om det är trovärdig information man söker kan man då snabbt sortera bort de källorna. Andra gånger är informationen man hittar om källan inte så tydlig, men ofta går det att få en uppfattning om en persons syfte med inlägget, till exempel att det kan finnas politiska motiv bakom, eller att personen har en oklar bakgrund eller verkar helt okänd. Lateral källsökning innebär alltså att man ganska omgående får en överblick över om informationen verkar förenklad, direkt felaktig, om den verkar vara allmänt spridd, eller om det finns konkurrerande uppfattningar. På så sätt kan man snabbt få en uppfattning om huruvida en källa är relevant att använda - om den är användbar för att besvara en viss fråga eller för att hämta information ifrån.

Helt centralt i lateral källsökning är att man redan från början vet vad det är för information man söker, alltså vilken fråga man vill besvara – vad informationen ska användas till. Är det allmän fakta om till exempel franska revolutionen är det viktigt att informationen är saklig och den laterala sökningen kan då hjälpa till att sälla fram sådana källor. Söker man i stället information om hur nazister uppfattar förintelsen idag, kan den laterala källsökningen ge svar på om källan är användbar för det syftet.

Nu till begreppet *källgranskning*. I läroböcker och undervisningsmaterial läggs ofta stor vikt vid de källkritiska principerna – äkthet, närhet, tendens och beroende. Det handlar då om att liksom ”sila” en källa genom ett granskande raster och se vilka etiketter ”som fastnar på vägen”. Att fokusera undervisningen på dessa principer har flera fördelar – de är handfasta verktyg som ganska lätt kan läras ut och de är relevanta och viktiga aspekter av källkritiskt tänkande, nästan oavsett ämne. Emellertid finns det pedagogiska problem kopplade till de fyra principerna. Ett alltför ensidigt fokus på dem riskerar att leda till att elever tror att källkritik framför allt handlar om att avslöja en källa som ”bra” eller ”dålig”, med syftet att inte bli lurad. De äkta, objektiva, oberoende källorna ses som ”bra”, medan de som är tendentiösa, beroende och/eller falska är ”dåliga”. Detta synsätt, som hävdar att en källas egenskaper kan fastställas en gång för alla, leder till det man inom historievetenskapen kallar

Lateral käll- sökning

Käll- gransk- ning

för det absoluta källbegreppet. Men den här synen på källor har kritiserats eftersom det inte tar hänsyn till om och till vad en källa är användbar.

Man kan söka och hitta trovärdigt material, men upptäcka att källorna trots att de både är äkta, objektiva och oberoende inte är användbara. Ämnet kanske inte behandlas på det sätt som eftersöks, eller så saknas den information som efterfrågas. Det finns dessutom gott om falsk, missvisande eller vinklad information som faktiskt är användbar för både historiker och andra. Hur undersöker en historiker nazisternas tanke om en judisk sammansvärjning utan att läsa falska källor som "Sion Visers protokoll"? Går det att förstå uppkomsten av rasbiologi utan att ta del av starkt tendentiösa källor? Opålitliga eller osäkra källor är alltså inte källor som alltid ska sorteras bort, utan kan i vissa sammanhang vara just de man frågar efter, just de man vill använda. En absolut syn på källor och källkritik riskerar därför att begränsa det källkritiska tänkandet.

Idag har därför det absoluta källbegreppet ersatts av det funktionella källbegreppet, alltså att vad som fungerar som en källa beror på vad den ska användas till. Självklart finns de källkritiska principerna fortfarande med i funktionell källkritik, men det räcker inte att bara fokusera på dem. Källkritiken är inte "avklarad" när man checkat av källornas äkthet, närhet, tendens och beroende, utan de måste dessutom tolkas och värderas utifrån sin kontext och utifrån vad de ska användas till.

I den övning som beskrivs i det här materialet är det bra om eleverna sedan tidigare är bekanta med de källkritiska principerna, men det är inte nödvändigt. I den laterala källsökningen uppmanas eleverna att fundera över källans användbarhet, och kommer då att fundera över källans relevans. Spelar det någon roll vem som står bakom informationen? Gör det något om informationen är vinklad? Är källan lämplig att använda för att besvara den fråga som ställs?

Källtolkning formas i historieämnet av att originalkällorna tidsmässigt ligger mer eller mindre långt borta. Källor präglas av sin tids kultur, sociala ordning och begreppsapparat och för att kunna tolkas måste läsaren därför ha, eller få, förståelse för det historiska sammanhang där de tillkommit. Ord ändrar innebörd över tid, händelser och skeenden kan få andra betydelser när åren går. I historia innebär källtolkning alltså att förstå och förklara vad olika källor uttrycker utifrån sin samtida kontext. För att inte tolka källorna anakronistiskt, okritiskt eller för kritiskt krävs en förståelse för att varje tid bär på sin egen historia.

Samtidigt varken kan eller ska vi helt frigöra oss från vår samtids värderingar. Det vore orimligt att legitimera eller godkänna till exempel kvinnoförtryck i historien med hänvisning till att sådana värderingar var accepterade i sitt historiska sammanhang. Källtolkning blir därmed, i vissa fall, en (svår) balansakt mellan att å ena sidan *förstå* och *förklara*, och å andra sidan *bedöma* historien.

I den kommande övningen kommer eleverna dels att ställas inför *andras* tolkningar av historien. De övas då i att fundera över hur och varför historien tolkas på olika sätt och hur rimliga dessa tolkningar är. Dels ställs eleverna inför att själva tolka historiska källor. Det kommer då att visa sig hur svårt det kan vara att tolka historien rättvisande, och att flera olika tolkningar kan vara rimliga beroende på hur man ser på kontexten. Var Linné rasist i sin tid? Är han det i vår tid? Vilka spår ska väga tyngst i diskussionen om Linné och rasismen? Eleverna leds då fram till frågan hur man ska ellerkan värdera olika källor.

Källtolkning

Källvärdering handlar om att väga olika källor mot varandra och fundera över vilken eller vilka av dem som bäst kan besvara den fråga som ställts. I funktionell källkritik avgörs, som tidigare sagts, värdet av en källa av vilken funktion den kan fylla i ett visst sammanhang: När källan granskats och tolkats blir den mer eller mindre användbar för ett visst syfte.

Att värdera källor mot varandra handlar alltså (i bästa fall) om att vilja närma sig sanningen. I historia är det svårt eftersom urvalet av källor begränsas av vilka spår som finns kvar och hur de ska tolkas. Källors värde kan dessutom växla över tid när de blir lästa och tolkade på nytt med nya ögon. Vilket värde kan man egentligen ge en enskild källa? Hur representativ är den? Och vilken tolkning ligger närmast sanningen? I slutändan handlar det om att bestämma sig för vilken eller vilka källor som ger den mest rättvisande bilden och vilken tolkning som ska väga tyngst (om det finns flera).

I den kommande övningen kommer eleverna självklart inte att ha tillgång till alla de originalkällor som skulle kunnat användas för att diskutera Linnés förhållande till rasismen. Dock ställs de inför flera källor som man ofta refererat till i diskussionen om Linné och rasismen. Eleverna kommer att upptäcka att olika skribenter värderar och tolkar källorna olika och därför kommer de fram till olika slutsatser. Vem som sedan har rätt kan man diskutera. Kanske finns det inget entydigt och enkelt svar?

Lärandemål

Carl von Linné är en bekant person för de flesta i Sverige. Utgångspunkten för den följande övningen är att elever i allmänhet känner till hans namn och har översiktliga kunskaper om hans gärning, men att de mer sällan har någon tydlig uppfattning om Linnés förhållande till rasismen. Huvudsyftet med lektionerna är inte att lära sig mer om Linné eller om han var rasist. Målet är i stället att undervisningen ska göra det tydligare för eleverna att källkritik i historia inte bara handlar om att hitta pålitliga källor utan att begrepp som källtolkning och källvärdering är minst lika viktiga. Det gör att lektionsinnehållet även fungerar bra med elever som initialt har större kunskaper om Linné och hans gärning.

Det övergripande lärandemålet är att eleverna ska få fördjupade insikter i källkritik inom historieämnet.

De ska särskilt:

- få öva sin förmåga att granska källor med hjälp av lateral källsökning
- få öva sin förmåga att värdera källor mot varandra
- få ökad insikt om att historien inte är entydig eller tolkas på samma sätt av alla
- öka sin förståelse för att synen på historien ändras över tid

Genomförande och anpassningar av upplägget

Upplägget är planerat för tre entimmeslektioner i historia på gymnasiet, men under utprovningarna har det visat sig att upplägget kan ta olika lång tid för olika lärare och i olika elevgrupper. Det finns både exempel på lärare som har använt fyra lektioner och andra som bara har behövt två lektioner för att genomföra undervisningen.

I planeringen av momentet finns det rekommendationer om hur mycket tid som ska läggas på varje delmoment, men varje lärare avgör själv hur tiden fördelas, var det är lämpligt att bryta varje lektion, och hur mycket tid som behövs.

Det finns både ett bildspel och ett manus att använda för att genomföra lektionerna. Det går förstås att göra avsteg från dessa, men vi vill poängtera att materialet är utprovat och testat med det nedan angivna upplägget.

För att underlätta läsningen av manuset finns markeringen **[KLICK]** inlagd när en ny bild ska matas fram. Materialet utformades innan AI slog igenom på bred front, vilket gör att tjänster som ChatGPT inte haft någon central roll i innehållet. Vid några tillfällen kommenteras dock hur AI kan hanteras i upplägget. I de grå bildrutorna sammanfattas varje moment i lektionen.

Lektioner

"Var Carl von Linné rasist?"

Lektion 1

För- beredelse

Det är nödvändigt att ha läst igenom materialet till den kommande och de övriga två lektionerna på förhand.

Lärarhandledningen ger mycket stöd på vägen, men att vara någorlunda bekant med planeringen gör arbetet enklare och mer givande för alla, såväl för den undervisande läraren som för eleverna.

Materialet som eleverna ska använda under lektionen (Källövning 1) kan delas ut i digital form, eller på papper. I utprovningarna har lärare gjort olika och läraren väljer själv vilket som är mest lämpligt för den aktuella undervisningsgruppen.

Elever behöver tillgång till dator under lektionen, men det är möjligt att samarbeta i par och dela på en dator.

Intro- duktion

Vem var Carl von Linné

Bild 2-4

Introduktion ca 5 min

Vem är det på bilden?
Vem var Carl von Linné?
Kort beskrivning av
Carl von Linné

Introduktionen av ämnet sker genom att bildspelet startas och efter startbilden (som kan hoppas över) finns en målning på Carl von Linné (målade av Alexander Roslin, 1775). Utan att berätta något om lektionens innehåll eller syfte ställer läraren frågan: Vem är det på bilden?

Förhoppningsvis kan eleverna ge ett svar, annars får läraren ge namnet och klickar **[KLICK]** fram det i bildspelet och ställer sedan frågan:

Vem var Carl von Linné?

Eleverna får nu prata parvis, som de sitter, under några minuter och läraren samlar sedan ihop de kommentarer som kommer. Genomgången ska inte vara lång och läraren ska inte kommentera det eleverna säger särskilt mycket. Någon elev kanske säger något om att Linné var rasist, men inte heller det påståendet ska kommenteras utan vara ett i raden av de påståenden som eleverna för fram om Linné.

[KLICK] Oavsett antalet kommentarer från eleverna ska läraren kort sammanfatta att Carl von Linné är en mycket känd svensk vetenskapsman som är mest känd för att han lade grunden till hur man idag namnger och grupperar växter och djur utifrån deras kännetecken och ordnar dem i grupper utifrån hur nära släkt de är med varandra. Carl von Linné kallas ibland för "Blomsterkungen" och idéhistorikern Gunnar Broberg säger i sin biografi från 2019 att "Linné är blomman i knapphållet på svensk vetenskap, en blomma som inte vissnar, trots att tiden går". Uttalandet kan behöva förklaras kort, men det handlar ju om att Broberg ser Linné som en person vars vetenskapliga betydelse inte har naggats av tidens tand.

Linné i blåsväder

Bild 5-8

Linné i blåsväder - var han rasist?

Namninsamlingen
Var Carl von Linné rasist?
TV-inslaget (blev en riksnyhet)
Twitterinlägg

Linnés förhållande till rasismen startade i juni 2020. Då påbörjades en namninsamling (Skrivunder.com) med syftet att skolor ska ändra sin undervisning om Linné och krav ställs på att statyn av Carl von Linné tas ner.

Läraren (eller någon elev) läser inlägget högt och det kommenteras inte särskilt, men läraren säger att det här är en del av den debatt som intensifierades i juni 2020.

[KLICK] Nästa bild visar bilden på Linné med frågan: Var Linné rasist? Läraren poängterar att detta är grundfrågan vi ska behandla på de kommande lektionerna (möjligen kan uppropet från Skrivunder.com annars leda in eleverna på att huvudfrågan är om vi ska ta bort statyer eller inte).

[KLICK] Det som sedan följer i bildspelet är att visa exempel på hur olika digitala medier och även TV behandlat frågan om Linnés förhållande till rasismen. De olika inläggen är tänkta att illustrera ett slags "digitalt flöde", och är exempel på hur en historisk fråga kan bli viral och hur elever och andra kan komma i kontakt med sådana påståenden på nätet eller i andra sammanhang. Även dessa inlägg läses högt i klassen men kommenteras inte särskilt, såvida eleverna inte behöver hjälp att förstå innehållet. När inläggen lästs upp använder läraren tavlan för nästa del i lektionen.

Vad gör du nu?

Tavlan ca 10 min

vad gör du nu?

*Skriv frågan på tavlan.
Diskutera parvis!
Samla svaren på tavlan*

När inläggen från de olika källorna gått igenom skriver läraren följande fråga på tavlan:

Vad gör du nu?

(Frågan är alltså hur eleverna kan eller brukar agera när de ställs inför ett påstående som de kanske inte vet svaret på.)

Eleverna får parvis, som de sitter, kort (några minuter) tänka över frågan om vad de nu gör och efter diskussionen samlar läraren elevernas svar på tavlan och ber dem kort kommentera dem.

Vanliga svar kan vara:

- Ingenting (att frågan om Linné är ointressant, eller att de inte vet hur de ska hantera den eller andra liknande påståenden).
- Att man delar ett eller några inlägg på till exempel sociala medier.
- Att man frågar en kompis eller någon annan i ens närhet om vad de anser.
- Att man googlar (en given följdfråga är då på vad, vad skrivs i sökfältet?)

Varianter kan vara:

- googla på källan, att söka information om uppgiftslämnaren.
- googla på om Linné var rasist.
- fråga ChatGPT

Det är viktigt att kommentarer om googling och kommentarer om AI finns med i någon form. Läraren kommenterar här elevernas svar och för tillsammans med dem resonemang kring vad som är ändamålsenliga tillvägagångssätt och vad som inte är det. Centralt är det förstås att tydliggöra skillnaden mellan att googla och att fråga en AI-tjänst, och vad som är en hänvisningsbar källa och vad som inte är det. Resonemanget ska leda fram till slutsatsen att inte använda AI för informationssökning, men att det kan vara mycket effektivt att söka information om en källa genom att googla den. Detta kallas lateral sökning och innebär att man bedömer en källas relevans och användbarhet utifrån det sammanhang där den ska användas.

Lateral källsökning

Bild 9

Lateral källsökning, ca 5 min

- Att söka information från flera håll OM en källa eller en fråga: Vem står bakom? Vad säger andra om källan?
- Ger snabb överblick av om informationen verkar förenklad, direkt felaktig, eller om det finns konkurrerande uppfattningar.
- Avgör om källan är användbar och relevant att använda i det sammanhang där du ska använda den.

*Genomgång av begreppet "lateral källsökning".
Vad innebär det att söka lateralt?
Hur gör man?
Varför ska man söka lateralt?
(En effektiv metod för att göra ett relevant första urval av källor.)*

Poängtera att det är sammanhanget (den fråga som ställs eller det ämne som undersöks) som avgör om källan är relevant eller inte.

[KLICK] I bildspelet presenteras nu begreppet "lateral källsökning" och läraren förklarar vad det innebär:

- Lateral källsökning innebär att man söker information om en källa (eller en fråga) genom att googla lateralt, eller "i sidled" på nätet. Vad säger andra om vem som står bakom informationen? Verkar informationen spridd eller finns det konkurrerande uppfattningar? Man öppnar alltså en ny flik på datorn och söker information om en uppgiftslämnare gärna med sökningar som: Kritik mot X... Är X pålitlig? I utprovningarna visade det sig att det är viktigt att tydligt visa hur man gör. Eleverna försöker ofta avgöra vilken källan är genom att läsa på den aktuella webbsidan och söker då inte lateralt, i sidled, för att hitta informationen.
- En lateral källsökning ger en snabb överblick av vad man kan tänka om källan. I stället för att själv fördjupa sig i innehållet i en källa och till exempel fundera på argumentationens hållbarhet eller vilka fakta som ligger till grund för ett påstående innebär lateral sökning att man snabbt får en överblick över om informationen verkar förenklad, direkt felaktig eller om det finns konkurrerande uppfattningar.
Ibland kommer varningsflaggorna snabbt- till exempel att en sajt är känd för att sprida propaganda eller att en person ofta förekommer i sammanhang där falsk information finns.

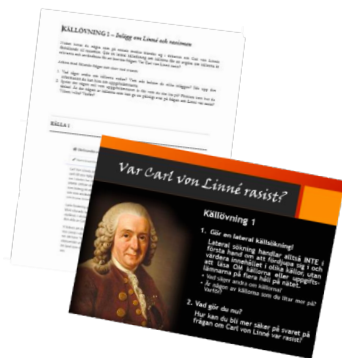
Andra gånger är svaret inte lika enkelt, men ofta går det att få en uppfattning om en persons syfte med inlägget, till exempel att det kan finnas politiska motiv bakom, eller att personen har en otydlig bakgrund, eller att hen verkar helt okänd.

- Utifrån en lateral källsökning kan man snabbt avgöra om källan är användbar och relevant för den fråga eller det ämne som ska undersökas. Poängtera här att det är sammanhanget (den fråga som ställs eller det ämne som undersöks) som avgör om källan är relevant eller inte. Eleverna får nu materialet till den första källövningen (på papper, eller digitalt) - upppropet från "Skrivunder.com" och twitterinläggen. Uppmana eleverna att spara texterna (om de delas ut på papper).

Källövning 1

Bild 10-11

Dela ut Källövning 1 (papper eller digitalt),
ca 15 min

*Eleverna gör en lateral sökning och söker svar på frågorna:
Vad säger andra om källorna? och
Är det någon av källorna som du
litar mer på? Varför?*

*Helklassdiskussion om vilka källor
som är användbara för att besvara
frågan om Carl von Linné var rasist.*

*Ingen av källorna kan besvara frå-
gan säkert, men källorna kan vara
användbara i andra sammanhang?
Vilka? Vad gör du nu?*

[KLICK] Läraren klickar fram frågorna som ska besvaras i bildspelet (Vad säger andra om källorna? och Är det någon av källorna som du litar mer på? Varför?) och uppmanar eleverna att söka lateralt om dessa källor. Eleverna ska arbeta enskilt och ganska snabbt med uppgiften (5–6 minuter). Efter sökningen frågar läraren hur eleverna gjort när de sökt. Vilka källor har de använt? Wikipedia brukar kunna ge en ganska bra bild, men även andra källor, till exempel information från Twitter (numera X), är användbar i det här sammanhanget. Viktigt är att eleverna sökt information om uppgiftslämnarna och inte allmänt om till exempel Twitter.

Därefter diskuteras vilken information eleverna fått fram – vilka svar de nått på frågorna (se kommentarer i rutan på nästa sida):

Slutsatsen är att de flesta av källorna kan sorteras bort direkt. I en lateral sökning letar man ju efter information och uppgiftslämnare som kan ge ett pålitligt svar på den fråga som ska besvaras. De källor som eleverna stött på här är alla tveksamma att använda i just det här sammanhanget. Ingen av uppgiftslämnarna tycks kunna ge ett sakligt svar på frågan, och alla verkar ha någon form av politiska motiv bakom det de säger. Flera källor hänvisar dock till fakta (tydligast upppropet skrivunder.com och inlägget från Nabila Abdul Fattah), vilket gör att på-

stående att Carl von Linné var rasist skulle kunna stämma, men att svaret ännu inte är säkert. Den viktiga slutsatsen efter sökningen är alltså att källorna inte räcker för att besvara frågan. Viktigt att poängtera är dock att även om källorna inte kan besvara frågan om Linné var rasist eller inte, kan de vara användbara i andra sammanhang. Tydliggör för eleverna att en källa kan vara helt oanvändbar i ett sammanhang, men vara den bästa källan i ett annat. (Till exempel är alla Twitter-källorna väldigt bra för den som vill undersöka hur Linné omtalas på Twitter.)

Skrivunder.com: Det framgår inte vem som står bakom namninsamlingen i materialet som delas ut, men eleverna kan googla fram det och får då fram underskriften "Becks Malke". Vem som döljer sig bakom namnet är oklart, det är svårt att hitta några tydliga träffar på nätet. Ofta hamnar man i ölreklam eller andra otydliga källor. Namnet kan inte tydligt kopplas till en person eller en grupp som enkelt kan identifieras.

Nabila Abdul Fattah är en vänsterorienterad svensk rappare, aktivist och debattör.

Lasse Berg är en svensk författare, journalist och dokumentärfilmare. Hans bok "Gryning över Kalahari" från 2005 blev väl mottagen och handlar om människans ursprung i Afrika. Citatet är möjligen inte helt rättvisande för Bergs mening i boken (vilket dock är information som eleverna kan ha svårt att komma fram till i sin snabba sökning). Strax efter de citerade raderna skriver Berg:

"Det var oklart i tidens olika vetenskapliga uppdelningar av människan i hur hög grad man ansåg dessa raser och deras olika karaktärsdrag vara bestämda av naturen, eller skapade av miljön, särskilt klimatet, vilket var en tolkning Linné själv lutade åt. Någon medfödd moralisk rangordning av raserna ville han inte ställa upp på." (s. 216).

[Klick] Läraren ställer nu med hjälp av bildspelet frågan: **Vad gör du nu?**

Hur kan du bli mer säker på svaret på frågan om Carl von Linné var rasist?

Eleverna har hittills bara sökt information om de olika inläggen, men har kanske också redan börjat söka om huvudfrågan. Det eleverna borde säga här är att de ska börja söka information på nätet om huvudfrågan: Var Carl von Linné rasist? Detta leder sedan in på Källövning 2.

Om lektionen är slut eller nästan slut går det här att använda resten av tiden åt att sammanfatta dagens lektion och att reflektera lite mer fritt över den under ledning av läraren eller att eleverna skriver för sig själva.

Lektion 2

För- beredelse

Oavsett var den förra lektionen slutade behöver läraren förbereda en kort repetition av vad som gjordes senast. Prata lite kort om ämnet och påminn om vad lateral källsökning innebär. Säg också att en slutsats från förra lektionen var att mer information behövs för att besvara frågan om Carl von Linné var rasist.

Materialet som eleverna ska använda under lektionen (Källövning 3) kan delas ut i digital

Lektions- start

form, eller på papper. I utprovningarna har lärare gjort olika och läraren väljer själv vilket som är mest lämpligt för den aktuella undervisningsgruppen.

Läraren behöver läsa igenom källorna i Källövning 3 på förhand för att kunna leda diskussionen om dem. I materialet nedan finns stöd för vilka slutsatser som kan dras, men självklart behöver läraren själv vara bekant med innehållet.

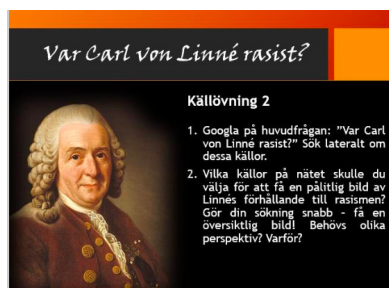
Elever behöver tillgång till dator under lektionen, men det är möjligt att samarbeta i par och dela på en dator.

Kort repetition av vad som gjordes senast. Elever som ev. var frånvarande senast kan behöva en sammanfattning av den förra lektionens innehåll och alla elever behöver påminnas om vad lateral källsökning innebär. Vilka slutsatser drogs den förra lektionen?

Källövning 2

Bild 12

Källövning 2, ca 5-7 min

Googla på huvudfrågan:
Var Carl von Linné rasist?

*Gör en lateral sökning av
uppgiftslämnarna!
Motivera valet av just dessa
källor.
Behövs olika perspektiv?
Varför?*

[KLICK] Källövning 2 är en ren övning i informationssökning. De har redan stött på påståendet att Carl von Linné var rasist, och ska nu börja undersöka om det har någon grund i andra källor än de som hittills behandlats.

I bildspelet uppmanas eleverna nu att enskilt googla på huvudfrågan "Var Carl von Linné rasist". Läraren betonar att de inte ska fördjupa sig i källornas innehåll, utan igen söka lateralt om källorna. Målet med övningen är att eleverna ska välja ut vilka källor på nätet **de** skulle välja för att få en pålitlig bild av Linnés förhållande till rasismen. De ska också fundera över om just den här frågan behöver källor som tycker olika.

Även denna sökning ska gå snabbt (högst 5–7 minuter). En sökning med formuleringen "Var Linné rasist" eller "Linné rasism" leder till ganska många träffar. I utprovningen var det dock vanligt att eleverna missade att sökningen ska vara lateral (alltså att de ska söka **om** källorna de hittar, för att avgöra om de känns lämpliga att använda). I stället fastnar många i huvudfrågan och söker svar på den i stället för att göra ett urval av källor som är användbart.

Läraren leder diskussionen och sammanfattar tillsammans med eleverna vad de fått fram (gärna på tavlan):

- Ta fram några exempel på relevanta källor och varför de verkar vara användbara för att besvara frågan om Carl von Linné var rasist. Varför valde eleverna just dessa källor?

- Eftersom frågan inte verkar ha ett entydigt svar är det viktigt att framhålla att det behövs källor från olika perspektiv.
- Kom ihåg att frågan är vilka källor som verkar vara lämpligast att välja, inte att svara på frågan om Linné var rasist (det är som sagt lätt att fokus hamnar där).

Källövning 3

Bild 13

Källövning 3, ca 30-40 minuter

- Läs källorna högt i helklass eller tyst, enskilt. Diskutera frågorna parvis eller i mindre grupper. Anteckna!
- Ta upp svar på tavlan i två kolumner (vad talar för och vad talar emot att Linné var rasist).
- Diskutera frågorna i helklass. Dra slutsatser, t.ex. om när det är viktigt att beakta olika synsätt och när det inte är det.

[KLICK] I nästa del av källövningen (Källövning 3) ska eleverna nu närläsa några källor (som de med all säkerhet stött på under sökningen). Läraren delar ut källorna på papper (eller delar dem digitalt): Aftonbladet-artikeln “Med Carl von Linné föddes den moderna rasismen” av Henrik Arnstad (2020-06-17), och krönikan “Linnés förhållande till rasism är komplicerat” från Uppsala universitets hemsida av Annika Windahl Pontén och Linda Andersson Burnett. Texterna kan läsas enskilt tyst eller högt i klassen. I utprovningarna har båda sätten använts och läraren avgör vilket som passar bäst.

Eleverna får åter några frågor att besvara (i bildspelet och i det utdelade materialet). De får gärna samarbeta med någon klasskamrat, men ska föra anteckningar under diskussionen. Uppmana eleverna att spara materialet (om det delas ut på papper).

När eleverna arbetar med frågorna skapar läraren två kolumner på tavlan med rubrikerna:

Vad talar för att Linné var rasist? och Vad talar emot att Linné var rasist?

När eleverna diskuterat färdigt fylls kolumnerna gemensamt på av läraren utifrån frågeställningarna med till exempel följande:

För: Exempelvis att han delar upp människor efter hudfärg, att han placerar människovarieteter i en hierarki, att han använts för att legitimera rasismen vetenskapligt, att den internationella rasismforskningen hävdar det.

Emot: Exempelvis att Linnés uppdelning av människan sker utifrån klimat och seder (den är inte genetiskt betingad), Linné kan inte ansvara för hur han använts senare av rasbiologer, Linné var inte själv rasbiolog.

Jämför forskarnas tankar med källorna som användes i den första källövningen. Vad skiljer och vad förenar dem? Är källorna vinklade eller neutrala?

Läraren kan här, tillsammans med eleverna, resonera om begreppet objektivitet. Är det samma sak som att vara neutral eller handlar det mer om att vara saklig? Ingen av källorna är ju neutrala, men artikeln av Pontén/Andersson-Burnett är den som tydligast lyfter fram olika sidor av hur man kan se på Linné.

Är du mer eller mindre övertygad nu i frågan om huruvida Linné var rasist? Motivera!

Läraren låter några olika elevröster komma fram och frågar eleverna hur de resonerat. Hur tänker de som nu anser att Linné var rasist? Hur tänker de som inte anser det? (Om bara det ena eller det andra perspektivet är representerat i klassrummet går det utmärkt att prata ändå, eftersom de flesta eleverna ändå borde kunna hitta argument för båda perspektiven). Bra är det också om läraren här frågar om det alltid eller oftast finns skäl att beakta olika synsätt i historiska (eller andra ämnens) frågor. Finns det ämnen/frågor som inte har två perspektiv eller är det alltid relevant att se flera? Syftet är förstås att komma fram till att det ofta finns en väldokumenterad sanning, där det inte är relevant att diskutera olika perspektiv, till exempel att förintelsen har ägt rum, eller att kvinnor har missgynnats både politiskt och ekonomiskt genom historien. Ibland, som i fallet Linné, kan källorna tolkas på olika sätt och då är det relevant att diskutera olika perspektiv.

Finns det fler sätt att få klarhet i frågan om huruvida Linné var rasist? Andra källor? Motivera!

Syftet med den här frågan är att eleverna ska säga att det de skulle behöva se vad Linné själv faktiskt skrev, alltså titta på originalkällor. I utprovningarna visade det sig att eleverna kände sig ganska nöjda med den information de nu hittat och inte omedelbart såg något värde i att söka vidare. Det ligger mycket i det - i normalfallet kan eleverna nöja sig efter att ha sökt lateralt och tittat på några relevanta källor, men i det här fallet ber vi eleverna att tänka sig att de blir riktigt engagerade i frågan. Läraren måste kanske hjälpa fram eleverna till att vilja titta på originalkällor, eftersom det är den sista delen av källövningen.

[KLICK] Sammanfatta vad lektionerna kommit fram till hittills (om läraren inte vill använda bildspelet kan detta göras av eleverna enskilt och sedan på tavlan). Viktigt att det följande lyfts fram:

- Sammanhanget, den fråga som ska undersökas avgör vilka källor som är relevanta och användbara
- En lateral källsökning är en genväg för att sälla fram vilka källor som kan användas
- Vissa frågor finns det olika perspektiv på, andra har bara ett rätt svar
- Få källor är objektiva eller neutrala, men de kan ändå vara användbara

Om det nu finns tid kvar kan läraren dela ut nästa källövning (på papper eller digitalt) och be eleverna att läsa igenom materialet till nästa lektion.

Lektion 3

Förberedelse

Förbered en kort repetition av vad som gjordes senast (till exempel punktlistan som avslutade den förra lektionen).

Materialet som eleverna ska använda under lektionen (Källövning 4) kan delas ut i digital form, eller på papper (om det inte gjordes redan den förra lektionen). I utprovningarna har lärare gjort olika och läraren väljer själv vilket som är mest lämpligt för den aktuella undervisningsgruppen.

Läraren behöver läsa igenom källorna i Källövning 4 på förhand för att kunna leda diskussionen om dem. I materialet nedan finns stöd för vilka slutsatser som kan dras, men självklart behöver läraren själv vara bekant med materialet.

Elever behöver tillgång till dator under lektionen, men det är möjligt att samarbeta i par och dela på en dator.

Lektionsstart

Kort repetition av vad som gjordes senast. Elever som eventuellt var frånvarande senast kan behöva en sammanfattning av den förra lektionens innehåll. Vilka slutsatser drogs den förra lektionen? Påminn om att de källor som hittills använts (kanske?) inte räcker för att besvara huvudfrågan (om Carl von Linné var rasist), utan att vi nu ska titta på vad Linné faktiskt själv skrev.

Källor om Linné

Bild 15

Källor om Linné, kort genomgången ca 5 min

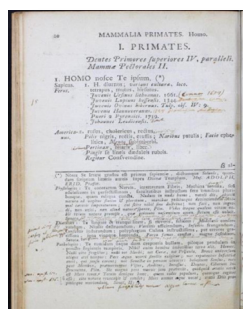

Bild 3: *Systrarna Naturae*, tionde

Kort föreläsning och genomgång av källäget runt Linné.

(se gärna vidare info i avsnittet "Ämnesmässig bakgrund" i inledningen av denna handledning).

[KLICK] Läraren gör nu en kort genomgång av vilka originalkällor som finns kvar från Linné och kan berätta att totalt skrev Carl von Linné 72 böcker och mer än 300 vetenskapliga avhandlingar under sitt liv. Det verk som Linné är mest känd för är *Systema Naturae*. I boken beskrivs naturens tre riken – växtriket, djurriket och mineralriket. Han grupperar arterna i varje rike utifrån deras kännetecken och ordnar dem i grupper utifrån hur nära släkt de är med

varandra. Verket gavs ut första gången år 1735 och skriften var då bara elva sidor lång. Boken utökades sedan successivt genom åren och den 13:e upplagan från 1770 bestod av över 3000 sidor. I vår tid har genetiken visat att Linnés indelningar inte alltid stämmer, men hans principer för namngivning av växter och djur finns kvar.

I Systema Naturae skriver Linné också om människan, som han kallar "Homo Sapiens". Som den första naturvetenskapsmannen i historien placerade han in människan som en del av djurriket och som nära släkt med aporna. Det var kontroversiellt och väckte kritik eftersom det krockade med Bibels beskrivning av att människan skapats som Guds avbild. När Linné nu påstod att det fanns ett släktskap mellan apa och människa betydde det kanske samtidigt att apor också var någon slags avbild av Gud, och många kunde inte acceptera detta.

Systema Naturae är en av de viktigaste källorna för de som diskuterar Linnés förhållande till rasismen, men det finns fler. Inom ramen för de här lektionerna hinner vi förstås inte titta på allt material, men eleverna ska nu få läsa några av källorna.

Källövning 4

Bild 16

Källövning 4, ca 30-40 minuter

Dela ut Källövning 4.

- **Läs gemensamt igenom frågorna till Källövning 4**
- **Arbeta med frågorna i grupper eller par**
- **Gå igenom svaren gemensamt**

[KLICK] Eleverna ska nu studera några originalkällor (Källövning 4). Ett problem med att läsa originalen är att de ofta är författade på latin och därför måste översättningar användas. Källorna i det här materialet har hämtats och översatts från "The Linnean Society of London". På deras hemsida finns det material som nu delas ut till eleverna.

Eleverna uppmanas att läsa igenom materialet. Har de redan läst materialet som läxa kan de börja arbeta med frågorna direkt. Om materialet inte har lästs till lektionen kan det vara bra att läsa alla källorna högt i klassen. Det tar visserligen lite tid, men alla blir färdiglästa samtidigt.

Eleverna får igen några frågor att besvara (de syns i bildspelet, men även i Källövning 4). De får gärna samarbeta med någon klasskamrat, men ska föra anteckningar under diskussionen. Uppmana eleverna att spara materialet (om det delas ut på papper).

Läraren läser frågorna högt för klassen:

1. Vad i dessa källor talar för att Linné var rasist?

Markera sådant som du uppfattar som bevis för att Linné var rasist.

2. Vad i dessa källor talar emot att Linné var rasist? Markera sådant som du uppfattar som bevis för att Linné inte var rasist.
3. Värdera källorna från Linné mot varandra. Vilken av källorna är viktigast om man vill diskutera Linnés förhållande till rasism? Varför?
4. Efter att ha läst källor från olika håll, vilka är mest relevanta? Är du mer eller mindre övertygad nu i frågan om huruvida Linné var rasist?

Vad talar för och emot att Linné var rasist?

När frågorna går igenom i helklass kan läraren igen föra anteckningar på tavlan i två kolumner för att det ska bli tydligt, precis som under Källövning 2.

För: Exempelvis att Linné värderar olika människovarieteter olika högt, att han alltid placerar afrikaner lägst i hierarkin, att han varieteterna inte beskrivs neutralt, utan med värderingar. Någon elev kanske också menar att "alla var rasister" på 1700-talet (alltså en slags generell främlingsfientlighet som grundade sig på att man inte visste bättre). En invändning mot detta är att det visst fanns både rasister och antirasister i Linnés samtid. Bland Linnés lärjungar fanns t.ex. Anders Sparrman som var uttalad abolitionist och å andra sidan Carl Peter Thunberg som skrev både nedsättande och stereotyp om utomeuropeiska folkslag. Linné hade alltså i sin omedelbara närhet personer som hade olika åsikter i frågan.

Mot: Exempelvis att Linné aldrig använder begreppet ras närhan talar om människan, utan om varieteter; Linnés hierarkiska ordning av varieteterna skiftar genom åren och vita européer placeras inte alltid högst (dock placeras afrikansk svart alltid lägst); i *Critica Botanica* (1737) är han tydlig med att människan är en och samma art, egenskaperna som han ger olika varieteter beskrivs inte som biologiskt inlåsta utan kan förändras (med t.ex. utbildning); att andra har använt Linné för att t.ex. legitimeras rasbiologisk forskning, är inte Linné skuld till. Han kan inte ges ansvar för hur andra har tolkat honom.

Värdera källorna mot varandra!

I diskussionen är det kanske framför allt textutdraget från *Critica Botanica* som pekar i en annan riktning än de övriga. Vilket värde ska den källan ges? Spelar det roll att källan gavs ut 1737 och att *Systema Naturae* (där Linné blir mer utförlig om de mänskliga varieteterna) gavs ut drygt 20 år senare, år 1758? Vilken roll spelar det att Linné aldrig själv talade om olika mänskliga raser utan bara om varieteter?

Vad tänker du nu om att Linné var rasist utifrån de källor du läst under hela momentet?

Läraren avgör utifrån hur mycket tid som finns kvar av lektionen om det finns tid att diskutera den frågan. Alternativet är att eleverna under slutet av denna lektion eller under en kommande lektion får reflektera i skrift om frågan. Ett förslag på examinationsuppgift finns nedan.

Avslutning

Bild 17

Vad har du lärt dig? ca 5-10 min

Sammanfattning av arbetet med Linné.

Läs upp punkterna och låt gärna eleverna kommentera.

[KLICK] Momentet kan slutligen sammanfattas med några av de viktigaste kunskaperna och insikterna som eleverna bör ha med sig (diskussion i valfri utsträckning om varje punkt):

• Vad innebär lateral källsökning?

Lateral källsökning handlar om att söka information i "sidled", alltså vad andra har sagt om en uppgiftslämnare. Man gör den genom att göra en ny självständig sökning.

• Varför och när är lateral källsökning en bra metod?

Lateral källsökning är en utmärkt metod för att snabbt göra ett urval av relevanta källor för den fråga eller det ämne som ska undersökas.

• Varför är begreppet användbarhet så viktigt i källkritik?

Avgörande för om en källa är "bra" eller "dålig" är hur användbar den är för ett visst syfte.

• När är det viktigt att hitta källor som säger olika saker och när är det inte viktigt?

För att få en nyanserad bild eller förståelse för något behövs olika synsätt representeras. Detta gäller dock inte alla sammanhang. I ämnen eller frågor där det finns en vedertagen förklaring eller ett tydligt rätt (eller fel) är det däremot oviktigt att söka olika synsätt.

Möjlig examination - ett exempel

Examination, ca 60 minuter

Examinationen kan genomföras i miljö utan internetåtkomst om eleverna har tillgång till sina anteckningar från lektionerna, och texterna från de tre källövningarna.

Uppgiften är utformad för att testa kunskapskraven som berör källkritisk förmåga i historieämnet.

Examination - en källkritisk analys

Var Carl von Linné rasist?

Under några lektioner har vi tillsammans arbetat med källor som på olika sätt berör frågan om huruvida Carl von Linné var rasist. Materialet vi gått igenom blir nu utgångspunkt för den kommande examinationen.

Den uppgift du ska genomföra är att skriva en text där du resonerar om vilken eller vilka av källorna du vill använda för att besvara frågan om Carl von Linné var rasist. Därefter ska du kort motivera den slutsats du drar av källorna.

Gör så här:

1. För ett resonemang om hur relevanta och användbara de tre källtyperna är för att svara på frågan: Var Carl von Linné rasist? Vad vill du särskilt lyfta fram vad gäller:

- Inläggen på sociala medier
- Analyserna av forskare och journalister
- Originalkällorna som skrivits av Linné

Du ska lyfta fram konkreta exempel från varje källtyp, men undvik att upprepa dig alltför mycket. Om någon (eller några) kommentar(er) gäller för hela källtypen, kan du alltså skriva det. För hellre jämförande resonemang än att gå igenom varje källa för sig.

I analysen berör du frågor som: Vem? När? Vad? Hur? Varför? Kom ihåg att bara kommentera det som är relevant utifrån hur du ska använda källan!

2. Diskutera Linnés förhållande till rasismen. Vilka källor värderar du i detta sammanhang som mest användbara och varför?

OBS! Försök att väva in källkritiska begrepp i analysen, till exempel: subjektiv, objektiv, saklig, urval, selektivitet, tendens, representativ, anakronism.

Kom ihåg:

1. Du kan inte skriva om allt! Fokusera på de aspekter du tycker är viktigast.
2. Var rättvis mot källan – referera korrekt (övertolka inte).
3. Var inte svepande – ge konkreta exempel från källorna.
4. Använd begrepp korrekt.